

ביידן דוחה את הטיפול באיום האיראני

written by מאיר בן שבת | 14.08.2023

במאי השנה, שר הביטחון יואב גלנט חשף: "איראן צברה חומר מועשר ברמה של 20% ו-60%, שיכול להספיק לחמש פצצות גרעיניות". לפי דבריו באותה העת, "תוכנית הגרעין האיראנית נמצאת בשלב המתקדם ביותר שבו היתה אי-פעם". שתי הקביעות הללו הן העובדות המרכזיות שאמורות לעמוד לנגד עיניהם של קובעי המדיניות בישראל, כמו גם של אנשי ממשל, חברי קונגרס ומובילי דעה אמריקנים, בכל עת שיתייחסו להבנות המתגבשות בין ארה"ב לאיראן.

לפי הדיווחים באמצעי התקשורת, האמריקנים והאיראנים הגיעו בימים האחרונים להבנות על "עסקה" שבמרכזה שלושה מרכיבים: הראשון ¹ שחרור אסירים הדדי. השני ² שחרור כספים איראניים בהיקף של כ-6 מיליארד דולר מבנקים בדרום קוריאה ובעיראק. גישה של איראן לכספים אלה נמנעה בעקבות סנקציות שהוטלו עליה בעבר על ידי ארה"ב. בהתאם להבנות המתגבשות, איראן תורשה להשתמש בכספים אלה למטרות הומניטריות. המרכיב השלישי ³ הקפאת הפעילות האיראנית להעשרת אורניום. איראן אמורה להתחייב לא להעשיר אורניום מעבר לרמה של 60%, ולא לצבור חומר נוסף ברמת העשרה זו.

מסגורן של הבנות אלה כ"הסכמות לא רשמיות" אמור לפטור את הממשל מהבאתן לאישור הקונגרס ⁴ דבר שאינו מובטח בקונסטלציה הפוליטית הנוכחית, ושעלול היה להלהיט את הדיון הציבורי בפרטי ההבנות, ובכלל במדיניותו של ביידן ביחס לאיראן.

בדרך זו מבקש ממשל ביידן "לבעוט את בעיית איראן" אל שנת 2025, ולאפשר שקט זמני בגזרה זו במהלך מערכת הבחירות בארה"ב.

מבחינתה של איראן, הצעדים שנדרשו ממנה במסגרת ההבנות הם מינוריים ⁵ בוודאי בהשוואה לרשימת הדרישות שהוצגה לה בתמורה לחזרה להסכם הגרעין המקורי. אמנם היא גם לא תקבל את מלוא התמורות שהובטחו לה בתמורה לחזרה להסכם זה, אך לראשונה היא זוכה להיתר דה-פקטו להעשיר אורניום ל-60%. יתרה מכך, כבעבר גם בעתיד, היא תוכל להפר את התחייבותה לא להמשיך להעשיר ברמה זו או יותר מכך.

מסגרת ההבנות עלולה לקבע את מעמדה של איראן כמדינת סף גרעינית בהסכמת ארה"ב. בידי איראן תישאר האפשרות לפרוץ ליכולת גרעין צבאית. התפתחות זו מחזקת את החשש כי חרף הצהרותיו על דבקותו באסטרטגיית מניעה של גרעין צבאי, הממשל האמריקני מתנהל כמי שבחר בהכלה של איום זה, לפחות ברמתו הנוכחית.

במקביל להמשך המאמצים לשיפור יכולותיה המבצעיות, על ישראל לדבוק בהתנגדותה הפומבית להסכמות ולויתורים אלה, ולדרוש מארה"ב צעדים מעשיים מול איראן. זה כלל לא בטוח שישראל צריכה להיות שותפה לשקט שמבקשים אנשי ביידן להשיג, ולמאמצים שהם נוקטים כדי

לדחות את העיסוק בסוגיה זו עד לאחר הבחירות. את עמדתה בעניין זה עליה לגבש בהתאם לתוצאות השיח החשאי שמתקיים עם הבית הלבן.

▪ פורסם לראשונה ב"ישראל היום"

מתווה חדש ליחסי ישראל-ארה"ב בעולם דו-קוטבי

14.08.2023 | written by ד"ר רפאל בן לוי

כיצד ארה"ב תממש את רצונה להתמקד באתגר הסיני מבלי לדרדר את המזרח התיכון? ישראל חזקה היא חלק מהפתרון

ביידן חס על איראן ונוזף בישראל

14.08.2023 | written by דוד מ' וינברג

נשיא ארצות הברית ג'ו ביידן נזף בשבוע שעבר את הנזיפה הקשה ביותר שלו אי-פעם בממשלת נתניהו, והזהיר ש"ישראל אינה יכולה להמשיך בדרך זו" בנוגע להצעות לרפורמה המשפטית וליזמות חקיקה אחרות, "אנטי-דמוקרטיות" לכאורה. "אני מקווה שהוא (נתניהו) ייסוג מזה", אמר ביידן, והוסיף שאין לו כוונה להזמין את נתניהו לבית הלבן "בזמן הקרוב".

למרבה הצער, ייתכן שנשמע בימים הקרובים דוברים של הבית הלבן ומחלקת המדינה מגבירים את הלחץ על נתניהו בדיבורים מתנשאים על הצורך "להגן על הדמוקרטיה" ו"להימנע מסמכותנות".

דוברים אלה יטענו ש"אנחנו מאמינים שכיבוד זכויות האדם, חירויות היסוד וחברה אזרחית חזקה חשובים באופן קריטי לממשל אחראי וקשוב", ובכך ירמזו שישראל אינה שותפה לאמונה זו משום שהרפורמה המשפטית תגביל כמה סמכויות שנטל לעצמו בית המשפט העליון בישראל.

ואז הם יפליגו בדרשות נגד הרחבת ההתנחלויות "שלגמרי אינן עולות בקנה אחד עם המאמצים

להוריד את המתח ולהבטיח רגיעה, ופוגעות בסיכויים לפתרון שתי המדינות², או משהו כזה.

וכאשר צה"ל או משטרת ישראל יפעלו נגד פורעים פלסטינים בירושלים או בגדה המערבית³ אלימות שלמרבה הצער היא די צפויה במהלך תקופת הרמדאן הנוכחית, בהתחשב בהתפרקות הרשות הפלסטינית ובנטייתן של קבוצות אסלאמיות קיצוניות לנצל את חולשתה של הרשות ואת מה שהן תופסות כחולשתה של ישראל⁴ ממשל ביידן יהלום שוב בישראל.

דוברי הבית הלבן ומחלקת המדינה יקראו "לכל הצדדים" לעצור את האלימות, אבל יבהירו שוויינגטון רואה את פעולות הביטחון של ישראל כ"משלהבות במיוחד ולא מידתיות".

ואז הם יתחילו שוב לקשקש על האפשרות לפתוח מחדש את הקונסוליה של ארצות הברית בירושלים, שלמעשה תהיה שגרירות לרשות הפלסטינית. (הקונסוליה הזו נסגרה בידי ממשל טראמפ, כשהממשל הכיר בריבונותה המלאה של ישראל בירושלים והעביר את שגרירות ארצות הברית מתל אביב לירושלים.)

מדוע ממשל ביידן מציק לישראל בעניינים אלה? מדוע הוא מתלונן על עניין ישראלי פנימי לגמרי כמו הרפורמה המשפטית, או לגבי ירושלים, הפלסטינים וההתנחלויות, כשאפילו פקידי הממשל הכי פחות פרו-ישראליים יודעים שהרשות הפלסטינית מערימה קשיים ואינה ראויה לשום פרס מוויינגטון, ושאין שום תהליך שלום מציאותי באופק?

באיזה יתרון זוכה הממשל במאבק החשוב הרבה יותר במזרח התיכון⁵ התחרות האסטרטגית האדירה שניצבת בפני ארצות הברית עם התפשטותה של סין והאדרתה העצמית של רוסיה⁶ בכך שהוא חובט בשותפתו הביטחונית החיונית, ישראל?

האם זה משום שביידן באמת חושש לטוהר הדמוקרטיה בישראל? ייתכן שיש לזה איזשהו משקל, אבל לדעתי ההסבר העמוק יותר להסלמה הנוכחית במתח בין ארצות הברית וישראל הוא הכניעה האמריקאית לאיראן.

ביידן מאותת לנתניהו: תפסיק לדבר על פצצת הגרעין האיראנית, ושלא תעז לתקוף את איראן, או שארצות הברית תמרר לך את החיים בחזיתות רבות אחרות.

במילים אחרות, ביידן מדבר בקול רם על שופטים, רפורמה משפטית, ירושלים ושימוש מושכל בכוח בשטחים, בעיקר כדי להכריח את נתניהו להיכנע בנושא איראן.

שלא תטעו: ביידן אינו מתכוון לפעול נגד איראן⁷ למרות ההתקפות האיראניות על כוחות אמריקאים ומטרות אחרות במפרץ, למרות הייצור המורחב והייצוא של רחפני תקיפה (כולל לרוסיה לשימוש באוקראינה), ולמרות ניסיונותיה המתמשכים של איראן לבנות ציר אנטי-אמריקאי במזרח התיכון.

ביידן קרוב יותר מתמיד להסכמה עם טהרן⁸ למרות העשרת האורניום האיראני לרמה שקרובה

לייצור פצצה (84% לדברי הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית, קרוב מאוד ל-90%, הרמה ההכרחית לייצור נשק אטומי), למרות צבירתו של אורניום בדרגת נשק עבור כחמישה כלי נשק גרעיניים תוך שלושה חודשים, ולמרות הבטחתו של ביידן שלעולם לא יאפשר לאיראן להשיג נשק גרעיני.

יושב ראש המטות המשולבים של ארצות הברית, הגנרל מארק א' מילי, אמר בשימוע בקונגרס בשבוע שעבר שארצות הברית "נשארת מחויבת, כעניין של מדיניות, לכך שלאיראן לא יהיה נשק גרעיני מוכן לשימוש". שימו לב למושג החדש ² "מוכן לשימוש". זה מרמז על כך שממשל ביידן מוכן להשלים עם נשק גרעיני בידי איראן כל עוד הוא אינו "מוכן לשימוש", או במילים אחרות, פרוס בשטח.

זהו שינוי דרמטי במדיניות הממשל ² מאסטרטגיה של מניעת נשק גרעיני מאיראן לעמדה מרוככת הרבה יותר, של מניעת פריסת נשק גרעיני בידי איראן, אך לא מניעה של ייצור נשק כזה. כמעט אף אחד לא שם לב לנסיגה המדהימה במדיניות ארצות הברית באחת מסוגיות הביטחון העולמי הגדולות ביותר!

ההתייחסות ל"נשק גרעיני מוכן לשימוש" מבהירה שביידן לא ישתמש בכוח כדי לעצור את איראן מלפרוץ את התחייבויותיה לאי-הפצת נשק ומלייצר פצצה גרעינית אחת או יותר. הוא רק רוצה להוריד את סוגיית הגרעין האיראני מסדר היום שלו ולסלק אותה מדרכו. במילים אחרות, הוא מעוניין לטאטא אותה אל מתחת לשטיח.

ממשל ביידן בהחלט אינו מתכוון לאפשר לישראל או למבקרים אחרים לעמוד בדרכו. הוא אינו רוצה שישראל תתקוף באיראן. הדרך הטובה ביותר להבטיח את היענותה של ישראל למדיניות ארצות הברית בנושא איראן, באופן מעשי אם לא במוצהר, היא באמצעות איום בהתרחקות של ארצות הברית מישראל בגלל סוגיות של "העיקרון הדמוקרטי" או עניינים הנוגעים לפלסטינים.

מה שעצוב במיוחד הוא **שיש** דרכים לעצור את התקדמותה העיקשת של איראן לעבר פצצה גרעינית ולעבר הגמוניה אזורית מבלי להגיע בהכרח למלחמה.

במאמר חשוב שפורסם בשבוע שעבר ב"ניוזוויק", שני מומחי ביטחון ישראליים מובילים (מאיר בן שבת ממכון משגב לאסטרטגיה ציונית ולביטחון לאומי, וערן לרמן ממכון ירושלים לאסטרטגיה ולביטחון) טענו שאיום אמין מצד צבא ארצות הברית נגד משטר האויטולות **יצמצם** את הסיכון במלחמה אמיתית. הוא גם יוכל להסיג אחורה את הסחף של שחקניות אזוריות לעבר רוסיה וסין. לדבריהם, בלי איום כזה מצד ארצות הברית הסיכוי להתפרצות אלימה במזרח התיכון יגדל באופן משמעותי.

לדברי בן שבת ולרמן, מפת דרכים אמיתית של ממשל ביידן להתמודדות עם איראן תכלול את הרכיבים הבאים: חזרה מהירה לסנקציות על איראן עם פיקוח הדוק (בייחוד על ייצוא נפט

איראני וטכנולוגיות דו-שימושיות), איתור תאי טרור של משמרות המהפכה ברחבי אירופה, השעיית חברותה של איראן בפורומים בינלאומיים, סנקציות ולחץ כלכלי על יחידים וארגונים המעורבים בדיכוי זכויות אדם, עונשים על תעשיות מפתח איראניות, צעדי שיבוש סמויים נגד תוכנית הגרעין של איראן, ובעיקר, הכנה והפגנה של איום צבאי אמין נגד המשטר האיראני.

כדי לדייק את זה עוד יותר, מארק דובוויץ ואורדה קיטרי מהקרן להגנת הדמוקרטיות בושינגטון מנו יותר ממאתיים אמצעים ספציפיים (בתחומי הצבא, הסייבר, הכלכלה, האנרגיה, החוק והדיפלומטיה) שסוכנויות הממשל של ארצות הברית יכולות לנקוט ב"פריסת אלמנטים מרובים של כוח לאומי" כדי להתמודד עם איומים מצד הרפובליקה האסלאמית של איראן.

אם יינקטו ביחד, אמצעים אלה יגבירו את ההרתעה האמריקאית וימנעו מלחמה. הם ייתרו את הצורך של ישראל להכות באיראן. למרבה הצער, הנשיא ביידן מעדיף לעשות הנחות לאיראן ולנוזף בישראל; לחוס על האייטולות ולגעור בנתניהו.

▪ המאמר פורסם לראשונה באתר News1 מחלקה ראשונה בתאריך 02.04.2023

המסר של ביידן פוגע בישראל

written by מאיר בן שבת | 14.08.2023

בזמן שמדיניותו במזרח התיכון מאפשרת לאיראן להמשיך להתעצם ושולחת את מדינות המפרץ להתדפק על דלתות המשטר בטהרן, בוחר הנשיא ביידן להעביר מסר פומבי שמחליש את השותפה העיקרית שלו במאבק נגד משטר האייתולות.

גם אם לא התכוון לכך, זו התוצאה המתבקשת של צעד כזה, לאור המשקל שניתן ליחסים המיוחדים בין וושינגטון וירושלים, בהערכת עוצמתה של ישראל. שיפור מהיר של היחסים ותיקון הרושם שנוצר הם לפני הכל אינטרס של ישראל, אך גם לבית הלבן צריך להיות עניין מובהק בכך.

המסר הלא ידידותי שהנשיא ביידן בחר להעביר לנתניהו באופן פומבי, הגיע לאחר שבירושלים כבר הסתיימה הישיבה הראשונה של הצדדים, במסגרת השיחות לגיבוש הסכמה על התיקונים במערכת המשפט. בהודעה שיצאה מלשכתו של הרצוג אף צוין כי הפגישה התקיימה ברוח טובה והשיחות צפויות להימשך ביום שלמחרת.

על הרקע הזה לא ברור מדוע בחר ביידן דווקא בעיתוי הזה לשגר את חיצו ביקורתו ולהציג

עמדה לעומתית לנתניהו, במקום לספק תמיכה להחלטתו לחתור להסכמה.

לאמירתו של בידן יש כמובן משמעות במאבק הפוליטי הפנימי בישראל, והיא כנראה נועדה להשפיע בתחום הזה, אבל יש לה גם השלכות על מעמדה האזורי של מדינת ישראל ובעניין זה ניתן היה לצפות לרגישות רבה יותר מצד הבית הלבן.

עם או בלי קשר לכך, טוב יעשה הדרג המקצועי בווינגטון אם יבחן בגישה ביקורתית את מידת ההשפעה שיש למדיניות על התהליכים השליליים הדרמטיים שמתרחשים כיום במזרח התיכון.

הוא כנראה ימצא שהיסחפותה של סעודיה לעבר סין ורוסיה היא תולדה של המדיניות הזו, וגם של גישה שמתעלמת מקיומו של "כבוד לאומי", ונתפסת במזרח התיכון כמתנשאת, טהרנית ויהירה.

עוד הוא ימצא כי אדישותו למצוקתן של מי שנחשבות כבנות-בריתה של ארה"ב, היא אשר ששלחה אותן לחפש משענות אחרות ולחתום על הסכמים עם נחש הצפע הפרסי.

בשום אופן אין להשוות את היחסים שבין ארה"ב לישראל ליחסים שבינה לבין מדינות אחרות. הבסיס ליחסים המיוחדים בינינו הוא הערכים המשותפים: המחויבות לערכי הדמוקרטיה, לחירות, לצדק ולשלום, ערכים הנטועים עמוק במורשתם ובתרבותם של שני העמים, ותופסים מקום מרכזי בחזונו.

השותפות האמיצה בין המדינות אינה תלויה בזהותם של המנהיגים או בהשקפתם הפוליטית והיא מתעלה מעל כל מחלוקת.

שותפות זו היא המספקת גם את הפתח הצר למעורבות ידידותית הדדית בנושאים שמעבר לתחומי החוץ המובהקים, תוך שמירה על הגבולות הדקים שבינה לבין התערבות.

▪ המאמר פורסם לראשונה ב"ישראל היום" בתאריך 30.03.2023